

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Από τη δήλωση του Κορκ 2.0 στην ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2017/C 345/06)

Εισηγήτρια: η κ. **Sofia BJÖRNSSON**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	26.1.2017
Νομική βάση	Άρθρο 29 παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	15.6.2017
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	6.7.2017
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	526
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	123/0/0

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει τη δήλωση του Κορκ 2.0 και τη διάσκεψη που οδήγησε, τον Σεπτέμβριο του 2016, στην εν λόγω δήλωση. Στη δήλωση εξακολουθεί να υποστηρίζεται ένθερμα η αγροτική πολιτική της ΕΕ.

1.2. Οι αγροτικές περιοχές στην ΕΕ είναι ετερογενείς και παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι από τις διαφορές αυτές προκύπτει η ανάγκη να τεθούν προτεραιότητες όσον αφορά την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων της ΕΕ και να επιδιωχθεί μια στρατηγική προσέγγιση. Για τον σκοπό αυτό, σημείο εκκίνησης πρέπει να αποτελέσουν οι προτεραιότητες των εκάστοτε κρατών μελών και των περιφερειών τους και — ακόμη σημαντικότερο — οι πρωτοβουλίες του ίδιου του αγροτικού πληθυσμού. Η υποχρεωτική εξέταση των επιπτώσεων των πολιτικών αποφάσεων και στρατηγικών για τις αγροτικές περιοχές προσφέρει επιπλέον τη δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη και να συνηγορούνται οι ιδιαίτερες συνθήκες των αγροτικών περιοχών.

1.3. Η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί διατομεακό θέμα, το οποίο εντέλει αφορά όλους τους τομείς πολιτικής. Απαιτείται μια πιο συνεκτική πολιτική όσον αφορά την αγροτική και την περιφερειακή ανάπτυξη και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο χρειάζονται σημαντικά κονδύλια του προϋπολογισμού για τα ταμεία ΕΔΕΤ (Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία). Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) είναι το σημαντικότερο μεταξύ των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων- σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης και τονίζει ότι τα υπόλοιπα ταμεία ΕΔΕΤ, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν εντατικότερα προς αυτήν την κατεύθυνση.

1.4. Υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες για την απλούστευση της πολιτικής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία μια απλουστευμένη εφαρμογή της πολιτικής, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Το ισχύον σύστημα είναι τόσο περίπλοκο ώστε πολλοί δυνητικοί αιτούντες δεν προβαίνουν καν στην υποβολή της αίτησης.

1.5. Σε πολλές περιοχές της Ευρώπης, ιδίως σε αγροτικές περιοχές, εξακολουθούν να μην υπάρχουν βιώσιμες λύσεις στον τομέα της διαδικτυακής επικοινωνίας. Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει το θέμα αυτό με πολύ επικριτικό πνεύμα. Οι αγροτικές περιοχές χρειάζονται τις ευρυζωνικές επικοινωνίες για την ασφάλειά τους, π.χ. λειτουργικές τηλεφωνικές συνδέσεις, καθώς επίσης για το βιοτικό τους επίπεδο. Η ευρυζωνική πρόσβαση μπορεί να αποδειχθεί ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για το κατά πόσον, ιδίως οι νέοι, θα θελήσουν να παραμείνουν στην ύπαιθρο ή να μεταναστεύσουν. Για τις επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες η πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες συνιστά απόλυτη αναγκαιότητα.

1.6. Λόγω του ισχυρού δεσμού της με τη γη, η γεωργία είναι ιδιαίτερα σημαντική για το αγροτικό περιβάλλον. Η γεωργική παραγωγή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των αγροτικών περιοχών, αφενός, διότι εφοδιάζει το κοινωνικό σύνολο με τρόφιμα που παράγονται με βιώσιμο τρόπο και, από την άλλη πλευρά, αποτελεί κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί αυτονόητο το γεγονός ότι η μερίδα του λέοντος των επιδοτήσεων του ΕΓΤΑΑ προβλέπεται για τις γεωργικές δραστηριότητες. Οι καλές συνθήκες για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της γεωργικής παραγωγής.

1.7. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η αειφόρος ανάπτυξη απαιτεί τη δημιουργία ενός καλού κλίματος για την καινοτομία.

1.8. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και η Συμφωνία των Παρισίων για το κλίμα (COP 21) αποτελούν πρωταρχικούς στόχους για το σύνολο της πολιτικής της ΕΕ, ιδίως σε σχέση με την πολιτική για την αγροτική ανάπτυξη. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές που δραστηριοποιούνται στις αγροτικές περιοχές πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στην εφαρμογή αυτών των διεθνών υποχρεώσεων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

Κορκ 2.0

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργάνωσε το 1996 μια διάσκεψη στην ιρλανδική πόλη Κορκ. Αυτή η διάσκεψη κατέληξε στη δήλωση του Κορκ, η οποία έθεσε τις βάσεις για τον δεύτερο πυλώνα της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) και τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Το φθινόπωρο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργάνωσε διάσκεψη απολογισμού στο Κορκ, η οποία ολοκληρώθηκε με την έγκριση της δήλωσης του Κορκ 2.0.

2.2. Η δήλωση του Κορκ 2.0 εγκρίθηκε με ευρεία συναίνεση σε διάσκεψη που διοργανώθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης: οι περίπου 340 συμμετέχοντες, από την πλειονότητα των κρατών μελών της ΕΕ, εκπροσώπησαν την κοινωνία των πολιτών καθώς και τις αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και ενωσιακό επίπεδο, μεταξύ αυτών, και την ΕΟΚΕ. Στο τέλος, υποβλήθηκε η δήλωση με τίτλο «Για μια καλύτερη ζωή στην ύπαιθρο», η οποία υιοθετήθηκε σιωπηρά από τους συμμετέχοντες. Αφετηρία της δήλωσης είναι η πολιτική γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ.

2.3. Από ορισμένες απόψεις, όμως, η δήλωση αυτή ορίζεται ευρύτερα, δεδομένου ότι σε αυτήν γίνεται αναφορά στους στόχους των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Θεματολόγιο 2030) ⁽¹⁾ και στη Συμφωνία των Παρισίων για το κλίμα (COP 21) ⁽²⁾.

2.4. Εισαγωγικά, παρουσιάζονται οι λόγοι για τη δήλωση και εν συνεχεία δέκα σημεία ως κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική:

- Σημείο 1: Προώθηση της ευημερίας στο αγροτικό περιβάλλον
- Σημείο 2: Ενίσχυση των αγροτικών αξιακών αλυσίδων
- Σημείο 3: Επενδύσεις στη βιωσιμότητα και τη ζωτικότητα του αγροτικού τομέα
- Σημείο 4: Διατήρηση του αγροτικού περιβάλλοντος
- Σημείο 5: Διαχείριση των φυσικών πόρων
- Σημείο 6: Προώθηση μέτρων που σχετίζονται με το κλίμα
- Σημείο 7: Προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας
- Σημείο 8: Βελτιωμένοι φορολογικοί μηχανισμοί στον αγροτικό τομέα
- Σημείο 9: Αποτελεσματικότερη και απλούστερη εφαρμογή
- Σημείο 10: Αποδοτικότητα και υποχρέωση λογοδοσίας της πολιτικής

2.5. Η δήλωση βασίζεται σε μια συνολική προσέγγιση για την αγροτική ανάπτυξη· η έκταση και το περιεχόμενο της δήλωσης συνιστούν τα ισχυρά της σημεία, διότι εξετάζονται όλες οι πτυχές που είναι απαραίτητες για τη βιωσιμότητα και την αειφορία του αγροτικού περιβάλλοντος στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η έκταση αυτή συνιστά ταυτόχρονα και αδυναμία, διότι η πολυπλοκότητα που προκαλεί δεν αφήνει περιθώρια εστίασης σε επίπεδο ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, με δεδομένο τις μεγάλες προκλήσεις για τις αγροτικές περιοχές, ότι οι διαθέσιμοι πόροι πρέπει να χρησιμοποιούνται στοχευμένα, έτσι ώστε να διασφαλιστούν συγκεκριμένα αποτελέσματα. Η εστίαση πρέπει να βασίζεται στις προτεραιότητες του εκάστοτε κράτους μέλους ή της εκάστοτε περιφέρειας και — ακόμη πιο σημαντικό — στις πρωτοβουλίες του αγροτικού πληθυσμού.

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο: «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον» (βλέπε σελίδα 15 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

⁽²⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η επανεξέταση του προϋπολογισμού της ΕΕ» (ΕΕ C 75 της 10.3.2017, σ. 103).

2.6. Ως προς το περιεχόμενο, η δήλωση του Κορκ 2.0 είναι παρόμοια με τη δήλωση του 1996, με τη διαφορά, ωστόσο, ότι έχουν πλέον συμπεριληφθεί η κλιματική αλλαγή και η ψηφιοποίηση.

2.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ίδια συνιστά ένα σημαντικό στοιχείο στην υλοποίηση της δήλωσης, και καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει στο μέλλον εκθέσεις προόδου σχετικά με την εφαρμογή.

Τα ταμεία της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη

2.8. Σε όλα τα κράτη της ΕΕ υπάρχουν, σε εθνικό ή σε περιφερειακό επίπεδο, προγράμματα για την αγροτική ανάπτυξη, τα οποία χρηματοδοτούνται εν μέρει από το ΕΓΤΤΑ και εν μέρει με εθνικούς (δημόσιους και ιδιωτικούς) δημοσιονομικούς πόρους. Τα προγράμματα περιλαμβάνουν μέτρα που θα συμβάλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη από τρεις απόψεις — από οικολογική, κοινωνική και οικονομική σκοπιά. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται από το εκάστοτε κράτος μέλος ή την ενδιαφερόμενη περιφέρεια και εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.9. Το ΕΓΤΤΑ αποτελεί μέρος των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (τα λεγόμενα ταμεία ΕΔΕΤ), μαζί με το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Για την τεχνική εφαρμογή των ταμείων ΕΔΕΤ ισχύουν κοινές διατάξεις⁽³⁾. Εξάλλου, κάθε χώρα έχει διαπραγματευτεί κοινές συμφωνίες εταιρικής σχέσης για τα ταμεία, στις οποίες καθορίζονται οι προτεραιότητες για την υλοποίηση των μέτρων. Τούτο αποτελεί τμήμα της υλοποίησης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Υπάρχει, επομένως, στενή διασύνδεση μεταξύ των ταμείων, καθώς και μία στρατηγική για την αλληλεπίδραση των ταμείων.

2.10. Στο πλαίσιο του ΕΓΤΤΑ υπάρχουν αγροτικά δίκτυα, τα οποία λειτουργούν εν μέρει σε επίπεδο ΕΕ, ως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης, και εν μέρει σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Τα δίκτυα αυτά αποτελούν πλατφόρμες για επαφές και ανταλλαγή εμπειριών και βελτιώνουν τις προϋποθέσεις, έτσι ώστε τα προγράμματα για το αγροτικό περιβάλλον να εφαρμοστούν σωστά και να επιτύχουν τους στόχους τους.

2.11. Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει αναθέσει μια μελέτη προκειμένου να εξετάσει, σε ποιο βαθμό τα ταμεία ΕΔΕΤ παρέχουν χρηματοδότηση για την αγροτική ανάπτυξη⁽⁴⁾. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι περισσότεροι πόροι για αυτούς τους σκοπούς ζητούνταν και εξακολουθούν να ζητούνται από το ΕΓΤΤΑ. Το ποσοστό των άλλων ταμείων, συγκριτικά με το ποσοστό του ΕΓΤΤΑ, είναι χαμηλό έως πολύ χαμηλό. Η ΕΟΚΕ ζητεί την αύξηση αυτού του ποσοστού, δεδομένου ότι η αγροτική ανάπτυξη αποτελεί οριζόντιο ζήτημα κείρας σημασίας για τη συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.12. Τα ταμεία ΕΔΕΤ ήταν και παραμένουν το σημαντικότερο μέσο της ΕΕ για την επίτευξη των στόχων που διατυπώνονται στη δήλωση του Κορκ. Η επόμενη περίοδος δημοσιονομικού προγραμματισμού της ΕΕ αρχίζει το 2021 και ο σχεδιασμός των πολιτικών για αυτήν την περίοδο θα είναι καθοριστικός για την καλύτερη επίτευξη των στόχων του Κορκ 2.0. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι για την υλοποίηση της δήλωσης και των αντίστοιχων πολιτικών στόχων χρειάζονται σημαντικά δημοσιονομικά κονδύλια για τα ταμεία ΕΔΕΤ.

3. Περαιτέρω μέτρα

Αγροτική θωράκιση

3.1. Στο σημείο 1 της δήλωσης ζητείται η ύπαρξη ενός μηχανισμού για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο αγροτικό περιβάλλον, με τον οποίο θα διασφαλιστεί ότι το δυναμικό των αγροτικών περιοχών θα αντικατοπτριστεί στις πολιτικές και τις στρατηγικές της ΕΕ. Η γεωργική πολιτική και η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει, με τη βοήθεια διατομεακών προσεγγίσεων, να διαμορφώσουν την ταυτότητα και τη δυναμική των αγροτικών περιοχών. Επιπλέον, θα πρέπει να προωθήσουν τη βιωσιμότητα, την κοινωνική ένταξη και την τοπική ανάπτυξη.

3.2. Αγροτική θωράκιση («rural proofing») σημαίνει ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες των αγροτικών περιοχών θα λαμβάνονται υπόψη και θα υπολογίζονται αντικειμενικά και συστηματικά. Η «αγροτική θωράκιση» μπορεί να αποτελέσει το μέσο εκείνο με το οποίο θα διαπιστωθεί ποιον αντίκτυπο έχουν οι πολιτικές αποφάσεις στο αγροτικό περιβάλλον, έτσι ώστε να αποφευχθούν τυχόν αρνητικές συνέπειες.

3.3. Η «αγροτική θωράκιση» πραγματοποιείται, λόγω χάρη, στη Φινλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τον Καναδά. Μπορεί να έχει είτε υποχρεωτικό είτε προαιρετικό χαρακτήρα. Στη Βόρεια Ιρλανδία, η διενέργεια μιας τέτοιας «αγροτικής θωράκισης» προβλέπεται από τον νόμο από το 2016. Τα συστήματα των επιμέρους χωρών μοιάζουν μεταξύ τους.

3.4. Προκειμένου αυτή η «αγροτική θωράκιση» να είναι αποτελεσματική, πρέπει να είναι υποχρεωτική. Η εκτίμηση αυτή πρέπει να παρέχει στους φορείς λήψης των αποφάσεων μια τεκμηριωμένη βάση για τις αποφάσεις τους. Μια «αγροτική θωράκιση» η οποία θα περιοριζόταν σε έρευνες και διαπιστώσεις, αλλά δεν θα επηρέαζε τη λήψη των αποφάσεων, θα στερούνταν κάθε χρησιμότητας.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013..

⁽⁴⁾ Βλ.: <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/Evolution-Budget-Dedicated-Rural-Development-Policy.pdf>

3.5. Επιπλέον, πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι, εντός της ΕΕ και εντός ενός κράτους, μέλους δεν υπάρχει μόνο ένα αγροτικό περιβάλλον, αλλά πολλά διαφορετικά αγροτικά περιβάλλοντα με διαφορετικές δυνατότητες και συνθήκες. Αυτό πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται στην «αγροτική θωράκιση» και στην πολιτική τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, προκειμένου η αγροτική ανάπτυξη να είναι επιτυχής. Ο αγροτικός πληθυσμός συμβάλλει επίσης στη διαμόρφωση της ταυτότητας της εκάστοτε αγροτικής περιοχής, καθώς και στην ανάπτυξή της, όπως επίσης στη συζήτηση και την απόφαση σχετικά με τον βαθμό στον οποίο θα πρέπει να διατηρηθεί ο γεωργικός χαρακτήρας.

LEADER και τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία της τοπικής κοινότητας (CLLD/Community-Led Local Development)

3.6. Στο σημείο 8 της δήλωσης αναφέρεται ότι θα έπρεπε να υπάρχει διασύνδεση με τα επιτεύγματα και την προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή (bottom-up approach) του LEADER. Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει σε πολλά έγγραφα τις απόψεις της για την πολιτική συνοχής της ΕΕ, τις εταιρικές σχέσεις που υφίστανται στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής, τη μέθοδο LEADER καθώς και για τη νέα μέθοδο που σχετίζεται με μέτρα της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD).

3.7. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζει την ανάλυση που είχε ήδη παρουσιάσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τρίτη της έκθεση σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή του 2004, ότι, δηλαδή, από τη σκοπιά της πολιτικής, ο στόχος είναι να διευκολυνθεί η επίτευξη μιας πιο ισόρροπης ανάπτυξης, μειώνοντας τις υφιστάμενες ανισότητες, αποτρέποντας τις εδαφικές ανισορροπίες και καθιστώντας πιο συνεκτικές τόσο τις τομεακές πολιτικές όσο και την περιφερειακή πολιτική ⁽⁵⁾.

3.8. Η ΕΟΚΕ σημειώνει, ωστόσο, ότι αυτό δεν επετεύχθη και ότι απαιτείται μια περισσότερο συνεκτική πολιτική για το αγροτικό περιβάλλον και την αγροτική ανάπτυξη.

3.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την αρχή της εταιρικής σχέσης ως έναν αποτελεσματικό τρόπο για τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων ΕΔΕΤ. Η αρχή της εταιρικής σχέσης συνεπάγεται ότι, παράλληλα με τους παραδοσιακούς οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς, συμμετέχουν επίσης οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, περιβαλλοντικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις καθώς και φορείς αρμόδιοι για την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών.

3.10. Η μέθοδος LEADER αποτελεί ένα δοκιμασμένο μέσο ανάπτυξης, μέσω του οποίου ο δημόσιος τομέας και η κοινωνία των πολιτών μπορούν να συμμετάσχουν σε μια τοπική εταιρική σχέση. Η ΕΟΚΕ επισήμανε ήδη το 2011 ότι για τη μέθοδο αυτή θα πρέπει επίσης να υπάρχει προσβασιμότητα στους πόρους όλων των ταμείων ΕΔΕΤ. Αποτέλεσε επίσης θετικό παράγοντα για μια καλύτερη σύνδεση πόλης και υπαίθρου ⁽⁶⁾. Η μέθοδος αυτή μπορεί επίσης να εφαρμοστεί σε αστικές περιοχές, αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να αποβαίνει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, σε βάρος της αγροτικής ανάπτυξης.

3.11. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 προέκυψε η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD, Community-Led Local Development), στο πλαίσιο της μεθόδου LEADER, ως νέο εργαλείο, το οποίο μπορεί να χρηματοδοτηθεί από κοινού από τα τέσσερα ταμεία ΕΔΕΤ. Η τοπική ανάπτυξη μπορεί να προωθηθεί αποτελεσματικότερα από εκείνους που ζουν και εργάζονται σε έναν τόπο και τον γνωρίζουν καλά.

3.12. Τουλάχιστον ένα ποσοστό 5% των πόρων από το ΕΓΤΑ θα πρέπει να διοχετευτούν στην τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων. Λόγω της διάρθρωσής του, η οποία υπαγορεύει την ανάγκη να τηρηθούν κατά τη χρησιμοποίηση ενός εκ των ταμείων τα τέσσερα διαφορετικά κανονιστικά πλαίσια, δεν είναι εφικτή μια ορθολογική και απλουστευμένη χρήση. Πριν από την επόμενη περίοδο προγραμματισμού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλει προτάσεις για σημαντικές απλουστεύσεις και για τον καθορισμό κατώτατου ορίου του μεριδίου της χρηματοδότησης για τη μέθοδο, έτσι ώστε η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων να μπορεί να αποδεσμεύσει πλήρως το δυναμικό της ως ένα εργαλείο τόσο για το αγροτικό όσο και για το αστικό περιβάλλον.

Υπηρεσίες και απασχόληση

3.13. Οι υπηρεσίες και η απασχόληση αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες σχετικά με το κατά πόσον οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι ή μπορούν να ζήσουν στην ύπαιθρο ή να μετακομίσουν σε αυτήν. Γενικά, παρατηρείται στην ΕΕ μια τάση εγκατάλειψης της υπαίθρου, η οποία οδηγεί σε μια καθοδική πορεία και περιορίζει τη δυνατότητα πραγμάτωσης των στόχων της ΕΕ και των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η δημογραφική εξέλιξη μπορεί να αποτελέσει μια αξιοσημείωτη μελλοντική πρόκληση, και τόσο οι νέοι όσο και οι ηλικιωμένοι άνθρωποι που ζουν σε αγροτικές περιοχές χρειάζονται τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για μια καλή ποιότητα ζωής.

⁽⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εδαφική συνοχή» (ΕΕ C 228 της 22.9.2009, σ. 123).

⁽⁶⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο «Το LEADER ως μέσο τοπικής ανάπτυξης» (ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 15).

3.14. Σχετικά με τη διαθεσιμότητα βασικών δημόσιων και εμπορικών υπηρεσιών στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και περιθάλψης, των ταχυδρομικών υπηρεσιών, των καταστημάτων τροφίμων, των δημοσίων συγκοινωνιών κ.λπ. μπορεί να προκύψουν διαφορές μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών. Αυτό μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην απόφαση των ανθρώπων σχετικά με το πού θέλουν ή μπορούν να ζήσουν. Για οικογένειες με παιδιά μπορεί π.χ. η ύπαρξη υποδομών παιδικής φροντίδας να είναι κείριας σημασίας για το κατά πόσον οι γονείς θα καταφέρουν να ασκήσουν κάποια επαγγελματική δραστηριότητα. Σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης, η διαθεσιμότητα υπηρεσιών στην ύπαιθρο είναι γενικά δυσμενέστερη από ό,τι στις πόλεις. Αυτή η παράμετρος θα πρέπει να συνυπολογιστεί στον χωροταξικό σχεδιασμό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.

3.15. Σε πολλές χώρες της ΕΕ, η ανεργία στην ύπαιθρο είναι υψηλότερη από ό,τι στις πόλεις. Ωστόσο, υπάρχουν ως προς αυτό το σημείο μεγάλες διαφορές, οι οποίες αντικατοπτρίζονται στις στατιστικές της Eurostat ⁽⁷⁾. Συγχρόνως, ορισμένες επιχειρήσεις διαμαρτύρονται για τις δυσχέρειες στην πρόσληψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού στις αγροτικές περιοχές. Ως εκ τούτου, διαφαίνεται μια αμοιβαία άνιση κατάσταση προσφοράς και ζήτησης. Παρατηρείται η τάση, οι νέοι που προσανατολίζονται προς την επαγγελματική κατάρτιση, να μετακινούνται σε περιοχές με πανεπιστήμια και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και να μην επιστρέφουν πλέον.

3.16. Για τον αγροτικό πληθυσμό, η πρόκληση των προσεχών ετών συνίσταται στην εξασφάλιση των κατάλληλων προϋποθέσεων για την εγκατάσταση των μεταναστών, και κυρίως των οικογενειών τους. Θα πρέπει να προωθηθούν επίσης η επιδίωξη και η διατήρηση της αμοιβαίας εκτίμησης και του αμοιβαίου σεβασμού. Οι αγροτικές περιοχές μπορούν να προσφέρουν καλές συνθήκες διαβίωσης για τις οικογένειες των μεταναστών. Στις χώρες με υψηλά ποσοστά μετανάστευσης, π.χ. μεγάλες εισροές προσφύγων και μεταναστών, και αυξημένη μετανάστευση εργατικού δυναμικού, ενδέχεται να συνιστά πρόκληση η εξασφάλιση θέσεων εργασίας, συγχρόνως, όμως, η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για τη δημιουργία νέων δυνατοτήτων απασχόλησης.

3.17. Τα ζητήματα της απασχόλησης και της εκπαίδευσης αντιμετωπίζονται στη δήλωση κυρίως στα σημεία 3 και 7. Στο ζήτημα των υπηρεσιών γίνεται μια μάλλον έμμεση αναφορά. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη, είτε αυτές είναι άμεσες είτε έμμεσες, έχουν μεγάλη σημασία, ιδιαίτερα όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της παροχής κινήτρων για επιχειρήσεις. Η πρόσβαση σε υπηρεσίες είναι εν πολλοίς εθνική αρμοδιότητα, παρά το γεγονός ότι, για παράδειγμα, τα ταμεία ΕΔΕΤ μπορούν να έχουν καταλυτική επίδραση.

Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη

3.18. Η επιφάνεια γης της ΕΕ αποτελείται περίπου κατά 85 % από γεωργικές και δασικές εκτάσεις, με μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών και των περιφερειών. Το αγροτικό τοπίο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την παραγωγή τροφίμων και ζωοτροφών, ενέργειας και ινών και αποτελεί επίσης πηγή για τη διατήρηση και προμήθεια συλλογικών αγαθών, όπως π.χ. η πλούσια πανίδα και χλωρίδα. Το τοπίο διαφοροποιεί τις αγροτικές περιοχές από τις πόλεις και συνιστά μοναδικό χαρακτηριστικό των αγροτικών περιοχών στην ΕΕ· λόγω του ισχυρού δεσμού της με τη γη, η γεωργία είναι ιδιαίτερα σημαντική για το αγροτικό περιβάλλον. Στα σημεία 4 και 5 της δήλωσης γίνεται αναφορά στη διατήρηση του αγροτικού περιβάλλοντος και τη διαχείριση των φυσικών πόρων. Οι προϋποθέσεις για τη βιώσιμη χρήση και τη διαχείριση έχουν ζωτική σημασία για την «πραγματική αξία» του τοπίου, της ποιότητας των υδάτων και της βιοποικιλότητας.

3.19. Ναι μεν η γεωργική παραγωγή θίγεται στη δήλωση, αλλά κυρίως έμμεσα. Το κείμενο μπορεί να ερμηνευθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε η γεωργική παραγωγή (τροφίμων) να θεωρείται, σε ένα ορισμένο βαθμό, ως κάτι αυτονόητο. Όπως προαναφέρθηκε, θα υπάρξει σαφέστερη αναφορά στη διατήρηση και τη διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η γεωργία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των αγροτικών περιοχών, αφενός, διότι παρέχει στο κοινωνικό σύνολο τρόφιμα που παράγονται με βιώσιμο τρόπο και, από την άλλη πλευρά, αποτελεί κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι απασχολούμενοι στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας συνιστούν ένα σημαντικό τμήμα του αγροτικού πληθυσμού, δημιουργούν θέσεις εργασίας και φροντίζουν για την ύπαρξη ζήτησης για υπηρεσίες. Σημαντική πτυχή σε αυτό το πλαίσιο είναι ότι οι εργαζόμενοι που εισέρχονται για πρώτη φορά στον τομέα της γεωργίας, και κυρίως οι νεότεροι εξ αυτών, πρέπει να έχουν την ευκαιρία για αναλάβουν γεωργικές εκμεταλλεύσεις και να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους. Το ποσοστό των νέων γεωργών είναι χαμηλό και η διαδοχή των γενεών πρέπει να διευκολυνθεί.

3.20. Για μια βιώσιμη γεωργική παραγωγή πρέπει οι τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης — η οικονομική, η κοινωνική και η περιβαλλοντική — να βρίσκονται σε ισορροπία. Οι οικονομικές πτυχές μπορεί ενίοτε να είναι καθοριστικές για τη διαχείριση. Ως παράδειγμα μπορούν να αναφερθούν λειμώνες και βοσκοτόπια με ποικίλα φυτά, που τείνουν να εκλείψουν, διότι η κτηνοτροφική παραγωγή με ζώα βοσκής είναι όλο και λιγότερο επικερδής, γεγονός που έχει, με τη σειρά του, αρνητικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα. Αυτό καταδεικνύει με σαφήνεια ότι η μη οικονομική βιωσιμότητα των επιχειρήσεων μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς το περιβάλλον και ότι οι γεωργοί πρέπει να λαμβάνουν αποζημίωση για τις περιβαλλοντικές τους υπηρεσίες.

(7) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level

3.21. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η γεωργία είναι ο τομέας που σχετίζεται με την αγροτική ανάπτυξη για τον οποίο το ΕΓΤΤΑ είναι και πρέπει να είναι καθοριστικός. Η μερίδα του λέοντος των επιδοτήσεων του ΕΓΤΤΑ δικαίως προβλέπεται για τις γεωργικές δραστηριότητες, π.χ. με τη μορφή περιβαλλοντικών ενισχύσεων, αναβάθμισης προσόντων, πληρωμών για περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα και επενδυτικών ενισχύσεων. Άλλοι τομείς του ΕΓΤΑΑ, π.χ. ενέργεια, ευρυζωνικές υπηρεσίες, καθώς και η προώθηση της καινοτομίας, έχουν θετικό αντίκτυπο στις αγροτικές περιοχές, με την ευρεία έννοια του όρου. Στο πλαίσιο αυτό, η γεωργία αποτελεί, συγχρόνως, μια απόλυτα συνήθη επιχειρηματική δραστηριότητα, επομένως, αυτή η ομάδα στόχος δεν θα πρέπει να εξαιρείται από τα κονδύλια άλλων ταμείων ΕΔΕΤ.

3.22. Οι γεωργικές και οι δασοκομικές επιχειρήσεις μπορούν σήμερα να θεωρηθούν διαχειριστές, αλλά και θεματοφύλακες του τοπίου που δημιουργήθηκε από προηγούμενες γενεές. Για πολλούς ανθρώπους, η διαχείριση του αγροτικού τοπίου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για καλύτερη ποιότητα ζωής, η σημασία της οποίας δεν θα πρέπει να υποτιμάται όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο, την ξεκούραση στην ύπαιθρο και τον τουρισμό. Η αξία του τοπίου και του εδάφους μπορεί να προσφέρει με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους επιχειρηματικές δυνατότητες και βιοποριστικά μέσα.

3.23. Σε μια πιο ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνεται η μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων⁽⁸⁾. Η ανάπτυξη μιας ολιστικής προσέγγισης για τα συστήματα τροφίμων είναι κείρας σημασίας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι οικονομικές, οικολογικές και κοινωνικές προκλήσεις σε σχέση με την παραγωγή και την κατανάλωση τροφίμων και να επιτευχθεί μια ορθή υλοποίηση των πρωτοβουλιών σε διάφορα επίπεδα και σε πολλούς τομείς. Στις πρωτοβουλίες αυτού του είδους συγκαταλέγεται, για παράδειγμα, η στήριξη μικρού μήκους αλυσίδων εφοδιασμού με σκοπό την προώθηση της αγροτικής ανάπτυξης, παρέχοντας στους καταναλωτές υγιεινά και φρέσκα τρόφιμα⁽⁹⁾. Αυτό θα ωφελήσει επίσης την τοπική οικονομία και την τοπική γεωργική παραγωγή.

Καινοτομία

3.24. Η σημασία της καινοτομίας για την αγροτική ανάπτυξη, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία και υλοποίηση νέων ιδεών, είναι πολύτιμη. Οι καινοτόμες λύσεις δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μια βιώσιμη κοινωνία, έτσι ώστε οι αγροτικές περιοχές, λόγω χάρη, να μπορέσουν να συμβάλουν σε μια περισσότερο κυκλική, πράσινη οικονομία και σε κλιματικά ωφέλιμες λύσεις και να παραχθούν περισσότερα με μικρότερο κόστος. Η μεταφορά των γνώσεων και η πρόσβαση σε αυτές συνιστούν το κλειδί για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών.

3.25. Οι νέες τεχνικές και οι νέες καινοτόμες μέθοδοι παραγωγής προσφέρουν καλές προοπτικές για μεγαλύτερη βιωσιμότητα στη γεωργική παραγωγή και, συνεπώς, υψηλότερα πρότυπα καλής διαβίωσης των ζώων, καθώς και ευρύτερες δυνατότητες αυξημένης παραγωγής με λιγότερα μέσα επέμβασης, π.χ. λιπάσματα ή φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Οι νέες τεχνικές και η αξιοποίηση των καινοτομιών απαιτούν, σε πολλές περιπτώσεις, σημαντικές επενδύσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να συνεπάγονται υψηλό κίνδυνο για τους μεμονωμένους επιχειρηματίες στον τομέα της γεωργίας. Συχνά, ένας επιχειρηματίας δεν μπορεί να αναλάβει μόνος του έναν τέτοιο κίνδυνο. Για να υποστηριχθούν οι τεχνολογίες και οι διαδικασίες που ζητούνται από την κοινωνία, θα πρέπει να διατεθούν επενδυτικές ενισχύσεις π.χ. από το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης. Ενδέχεται να προκύψει εγγενής σύγκρουση μεταξύ των τεχνολογικών εξελίξεων στον γεωργικό τομέα και της προσφοράς εργασίας, δεδομένου ότι ο αυξημένος βαθμός μηχανοποίησης και η διαρθρωτική ανάπτυξη έχουν, σε πολλές περιπτώσεις, ως αποτέλεσμα την απώλεια θέσεων εργασίας, ωστόσο, η εξέλιξη αυτή μπορεί ταυτόχρονα, να οδηγήσει σε οικονομικά σταθερότερες θέσεις εργασίας.

3.26. Οι στρατηγικές για την εφαρμογή των καινοτομιών πρέπει να καθοδηγούνται από τις υφιστάμενες ανάγκες και όχι από τους διαθέσιμους πόρους. Στο σημείο 7 της δήλωσης τονίζεται ότι απαιτούνται βελτίωση των γνώσεων και τεχνικές και κοινωνικές καινοτομίες, καθώς και ότι οι φορείς πρέπει να συνεργαστούν κατά την αξιοποίηση και τη διάδοση των πληροφοριών. Στην προκειμένη περίπτωση, κοινοτικές πρωτοβουλίες, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας (ΕΣΚ — European innovation partnership/EIP), π.χ. η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για τη Γεωργία (EIP-AGRI), μπορούν να βοηθήσουν με την προσέγγισή τους από τη βάση προς την κορυφή, μεριμνώντας για τη δικτύωση, την επικοινωνία και τις ανταλλαγές μεταξύ των φορέων σε διάφορα επίπεδα και προσαρμόζοντας την πρακτική επιχειρηματική συμπεριφορά. Για την ευρύτερη προώθηση της καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές, θα ήταν χρήσιμο να προωθηθούν οι λεγόμενοι «διαμεσολαβητές καινοτομίας».

Ψηφιοποίηση

3.27. Στη σημερινή κοινωνία, η πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες υψηλών ταχυτήτων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των υποδομών και προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας, τόσο στην πόλη όσο και στην ύπαιθρο. Οι ευρυζωνικές υπηρεσίες επηρεάζουν, επομένως, τόσο τη διαθεσιμότητα του εργατικού δυναμικού όσο και την πρόσβαση στην απασχόληση. Παρατηρείται η τάση, οι εξελίξεις να πραγματοποιούνται ολοένα και περισσότερο διαδικτυακά. Σε πολλές περιοχές της Ευρώπης, ιδίως σε αγροτικές περιοχές, εξακολουθούν να μην υπάρχουν βιώσιμες λύσεις. Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει το θέμα αυτό με πολύ επικριτικό πνεύμα. Οι αγροτικές περιοχές χρειάζονται τις ευρυζωνικές επικοινωνίες για την ασφάλειά τους, π.χ. λειτουργικές τηλεφωνικές συνδέσεις, καθώς επίσης για το βιοτικό τους επίπεδο, όπως, για παράδειγμα, μια ορθά λειτουργούσα τηλεόραση. Η

⁽⁸⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πιο βιώσιμα συστήματα τροφίμων» (ΕΕ C 303 της 19.8.2016, σ. 64).

⁽⁹⁾ Αυτό είναι το αντικείμενο μιας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Συνεισφορά της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό μιας συνολικής πολιτικής για τα τρόφιμα στην ΕΕ», η οποία αναμένεται να εγκριθεί τον Δεκέμβριο του 2017.

ευρυζωνική πρόσβαση μπορεί να αποδειχθεί ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για το κατά πόσο, ιδίως οι νέοι, θα θελήσουν να παραμείνουν στην ύπαιθρο ή να μεταναστεύσουν. Για τις επιχειρήσεις, οι ευρυζωνικές συνδέσεις συνιστούν απόλυτη αναγκαιότητα, καθότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν μπορούν να εργαστούν χωρίς την εύρυθμη λειτουργία των ευρυζωνικών υπηρεσιών. Τα παραδείγματα που μπορούν να αναφερθούν είναι τα εξής: λύσεις πληρωμής σε μια κοινωνία που λειτουργεί όλο και περισσότερο χωρίς μετρητά, στις λογιστικές υπηρεσίες, στο ηλεκτρονικό εμπόριο ή στην επικοινωνία με τους πελάτες. Η γεωργική επιχειρηματικότητα αποτελεί παράδειγμα ενός τομέα στον οποίο οι ΤΠΕ καταλαμβάνουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο, χάρη στις νέες τεχνολογικές λύσεις που προσφέρουν.

3.28. Η αναγκαιότητα και οι δυνατότητες της ψηφιοποίησης αναδεικνύονται στη δήλωση. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, πρέπει εκεί, όπου οι δυνάμεις της ελεύθερης αγοράς δεν επαρκούν για την εξάλπωση των ευρυζωνικών υπηρεσιών — όπως συχνά συμβαίνει στις αγροτικές περιοχές —, να δρομολογηθούν υποστηρικτικές παρεμβάσεις. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, το ΕΤΠΑ θα πρέπει να αποτελέσει τη σημαντικότερη πηγή για τις χρηματοδοτήσεις των υποδομών σε επίπεδο ΕΕ, ενώ το ΕΓΤΤΑ θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για πιο περίπλοκα και στοχοθετημένα σχέδια. Σε αυτό μπορούν να συμβάλουν η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), π.χ. μέσω καινοτόμων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Η σημασία των αγροτικών περιοχών για την κυκλική οικονομία και την κλιματική αλλαγή

3.29. Η σημασία των αγροτικών περιοχών στην κυκλική οικονομία είναι καθοριστική. Στη δήλωση αναφέρεται η κυκλική οικονομία στο σημείο 6 (Πρωτόκληση μέτρων που σχετίζονται με το κλίμα) — επιπλέον η οικονομία αυτή προσφέρει περαιτέρω πλεονεκτήματα, τα οποία περιγράφονται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία»⁽¹⁰⁾. Μια βιώσιμη κυκλική οικονομία μεταξύ πόλης και υπαίθρου είναι απαραίτητη, και μάλιστα, όχι μόνο υπό το πρίσμα των πόρων, αλλά επίσης για να στηριχθεί η γεωργία και να περιοριστεί η ανάγκη εισαγωγής πόρων. Ως εκ τούτου, οι αγροτικές περιοχές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά προς μια περισσότερο κυκλική κοινωνία, αφενός διότι οι περιοχές αυτές μπορούν να μεριμνήσουν ώστε τα απόβλητα να χρησιμοποιούνται ως πόροι, όπως λιπάσματα ή βελτιωτικά εδάφους, και αφετέρου διότι μπορούν να προμηθεύουν ανανεώσιμη ενέργεια και βιοϋλικά.

3.30. Ένα βήμα για τον περιορισμό των εκπομπών που είναι επιβλαβείς για το κλίμα αποτελεί η χρησιμοποίηση λιγότερων ορυκτών καυσίμων και περισσότερων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν επίσης να συμβάλουν οι αγροτικές περιοχές: με την παραγωγή ηλιακής, αιολικής και υδροηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και με τη βιοενέργεια. Ωστόσο, η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μπορεί επίσης να επιβαρύνει αισθητά τον άνθρωπο και το περιβάλλον, λόγω του γεγονότος ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

3.31. Όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, πρέπει να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις της, καθώς επίσης να υπάρξει προσαρμογή στις επιπτώσεις της. Οι αγροτικές περιοχές, λόγω των εκτεταμένων καλλιεργούμενων εκτάσεων και δασών, διαθέτουν μεγάλο δυναμικό ως υποδοχείς διοξειδίου του άνθρακα, συμβάλλοντας έτσι στον περιορισμό των εκπομπών που είναι επιβλαβείς για το κλίμα, ενώ η ίδια η παραγωγή συμβάλλει σε αυτού του είδους τις εκπομπές. Για τον περιορισμό αυτών των εκπομπών θα πρέπει να εφαρμοστούν οι βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές. Σε όλα τα επίπεδα — από τους παραγωγούς μέχρι τους φορείς λήψης των αποφάσεων — πρέπει να προωθηθεί η δημιουργία ικανοτήτων, στο πλαίσιο της οποίας πρέπει πάντοτε να λαμβάνονται υπόψη οι επενδυτικές δυνατότητες.

3.32. Συνοπτικά, οι αγροτικές περιοχές διαθέτουν σημαντικό δυναμικό ώστε να συμβάλουν στη δημιουργία μιας βιώσιμης κοινωνίας και ως εκ τούτου στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (Θεματολόγιο 2030) και της Συμφωνίας των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή (COP 21), κάτι που προκύπτει σαφώς από τη δήλωση του Κορκ 2.0. Οι προκλήσεις, ωστόσο, είναι μεγάλες και απαιτείται, τόσο με απτό όσο και μη απτό τρόπο, να πραγματοποιηθούν σημαντικές επενδύσεις για την αντιμετώπισή τους.

Απλούστευση

3.33. Όταν γίνεται λόγος για τη χρηματοδότηση με πόρους της ΕΕ, ακούγονται πολύ συχνά παράπονα ότι είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, τόσο για τους δικαιούχους της όσο και για τις αρχές. Στο σημείο 9 της δήλωσης θίγεται η πολυπλοκότητα αυτής της πολιτικής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία μια απλουστευμένη εφαρμογή της πολιτικής, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, της εφαρμογής της πολιτικής. Το ισχύον σύστημα είναι τόσο περίπλοκο ώστε πολλοί δυνητικοί αιτούντες δεν προβαίνουν καν στην υποβολή της αίτησης, με αποτέλεσμα, η πολυπλοκότητα να αποτελεί το κύριο εμπόδιο για την εφαρμογή και την επίτευξη των στόχων της πολιτικής. Κατ' αρχήν, ορισμένες αιτήσεις δεν μπορούν να συμπληρωθούν δεόντως χωρίς τη βοήθεια συμβούλου. Για τους μεμονωμένους ενδιαφερόμενους φορείς, η ασφάλεια δικαίου πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο.

3.34. Για την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, οι διοικητικοί κανόνες για τα ταμεία ΕΔΕΤ συνοψίστηκαν σε έναν κοινό κανονισμό⁽¹¹⁾. Κατά βάση, τούτο αξιολογείται θετικά, διότι ένας βελτιωμένος συντονισμός επιφέρει αύξηση της αποδοτικότητας ιδίως κατά την άσκηση της δημοσίας εξουσίας, ενώ τα οφέλη για τους μεμονωμένους αιτούντες θα είναι πολύ μικρότερα, δεδομένου ότι ο ίδιος δικαιούχος σπάνια υποβάλλει αίτηση για χορήγηση χρηματοδοτικών κονδυλίων από διαφορετικά ταμεία. Τα οφέλη της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων θα μπορούσαν να είναι μεγαλύτερα σε εκείνες τις χώρες, στις οποίες η τοπική ανάπτυξη χρηματοδοτείται από περισσότερα ταμεία. Οι επιπτώσεις του κοινού κανονισμού θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία» (ΕΕ C 264 της 20.7.2016, σ. 98).

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί κοινών διατάξεων: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-regulation-common-provision-regulation-cpr>

3.35. Η υφιστάμενη πολιτική για την αγροτική ανάπτυξη υλοποιείται στο πλαίσιο του ΕΠΤΑ μέσω προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη με βάση προτεραιότητες και κεντρικούς τομείς. Αποτέλεσμα αυτού είναι η εφαρμογή ενός συστήματος άκρως κατακερματισμένων χρηματοδοτικών κονδυλίων των προγραμμάτων, δεδομένου ότι η ταξινόμηση σε μέτρα, κεντρικούς τομείς και προτεραιότητες συνοδεύεται από διαφορετικές θέσεις και γραμμές του προϋπολογισμού. Εξαιτίας αυτού, επηρεάστηκε η σαφήνεια των προγραμμάτων και προέκυψε αυξημένος διοικητικός φόρτος για τις αρχές, γεγονός το οποίο, με τη σειρά του, αποβαίνει σε βάρος των πόρων που προορίζονται για την εφαρμογή των προγραμμάτων και περιορίζει τη δυνατότητα επίτευξης των στόχων των εν λόγω προγραμμάτων.

3.36. Το σημείο 10 της δήλωσης περιλαμβάνει προβληματισμούς για την αποδοτικότητα και την υποχρέωση λογοδοσίας της πολιτικής. Οι προβληματισμοί αυτοί αποτελούν ταυτόχρονα κατευθυντήριες αρχές για τις δημοσιονομικές διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία, το 2015, δρομολόγησε την πρωτοβουλία «Εστίαση του προϋπολογισμού της ΕΕ στα αποτελέσματα». Οι πολίτες και οι φορολογούμενοι πρέπει να γνωρίζουν, σε ποια αποτελέσματα οδηγούν οι πολιτικές και σε ποιο βαθμό επιτυγχάνονται οι στόχοι της πολιτικής.

Βρυξέλλες, 6 Ιουλίου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ